

NOVE VRSTE KREŠIČEV V FAVNI SLOVENIJE (COLEOPTERA: CARABIDAE)

Andrej KAPLA

C. Hermana Debelaka 21, SI – 1430 Hrastnik, e-mail: trechus@volja.net

Abstract – CARABID SPECIES NEW TO THE SLOVENIAN FAUNA (COLEOPTERA: CARABIDAE)

Bembidion iricolor Bedel, 1879, *Acupalpus suturalis* Dejean, 1829 and *Scarites terricola* Bonelli, 1813 were found in Slovenia for the first time, and *Broscus cephalotes* Panzer, 1813 was rediscovered after more than a hundred years.

KEY WORDS: Coleoptera, Carabidae, fauna, Slovenia

V zadnjem času nam sodobna tehnologija omogoča enostavnejše načine nočnega lova z lučjo, posledica pa so številne najdbe domnevno redkih vrst ali celo nove vrste za neko območje. Poleg tega intenzivnejše raziskovanje favne močvirij prinaša nova spoznanja in podatke o vrstah hroščev, ki so nam bili do sedaj skriti. Včasih pa nas preseneti že kratek nočni sprehod po že znani okolici.

Večina krešičev (Carabidae) je nočnih plenilcev, ki jih privablja svetloba, nekaj vrst, ki jih svetloba ne privablja, pa ni mogoče najti drugače kot z vztrajnim iskanjem ali po naključju. To poudarjam zaradi vrste *Scarites terricola* Bonelli, 1813, ki je bila najdena šele letos in to na kraju, ki je predviden za širitev Luke Koper. Širitev luke predstavlja največjo grožnjo tej vrsti, ki jo bomo zagotovo izgubili, če se načrti ekonomistov uresničijo. Zaradi širitve luke je bil uničen že precejšen del zaliva Polje v Ankaranu, kar je povzročilo izginotje ali občutno zmanjšanje števila slanoljubnih vrst. Ta članek naj bo tudi apel vsem krojiteljem usode tega edin-stvenega življenjskega prostora v Sloveniji.

***Bembidion iricolor* Bedel, 1879**

Bembidion iricolor Bedel, 1879 je obalna halobiontna vrsta z zelo razdrobljeno razširjenostjo po Evropi in severni Afriki. V srednji Evropi je znana le z obale Severnega morja, znani pa so še podatki s Kanarskih otokov, atlantske obale Britanskega otočja, iz severne Afrike (sredozemske obale Maroka, Alžirije in Tunizije), Palestine ter Albanije (Magistretti 1965, Freude et al., 1976). Iz Italije so podatki z otoka Marosoni (Schatzmayer, 1940 v: Magistretti 1965), Tržiča (Monfalcone) (Magistretti 1965), otoka Giglio, Torre Castellucia (Pulsano), Bosca di Ugento in Torre Colimena. Sloveniji najbližja je najdba v Trziču ter v Istri, vendar ta podatek ni preverljiv.

Navajam prvi podatek za Slovenijo z do sedaj edinega najdišča (sliki 1 in 5). Dne 20. 6. 2001 sta bila ujeta dva primerka na skrajnem južnem delu Sečoveljskih solin ob umetnem kanalu reke Dragonje, 1. 5. 2003 še eden. Vsi primerki so bili ujeti na istem kraju, v trstičju na peščeni podlagi, debelo pokriti z odmrliimi rastlinskimi ostanki. Nahajališče je bilo vlažno in dvignjeno približno meter in pol nad gladino vode.

Acupalpus suturalis Dejean, 1829

Ta majhna halofilna, komaj tri do štiri milimetre velika vrsta hrošča, je razširjena v južnem in jugovzhodnem delu srednje Evrope, Mali Aziji, Kavkazu in zahodni Rusiji. V srednji Evropi v okolici Nežiderskega jezera (Neusiedler See), na Slovaškem in na Poljskem (Šlezija). Novejših podatkov za srednjo Evropo ni. Sloveniji najbližji podatek je iz Hrvaške (Kvarner). (Reitter 1908, Freude et al., 1976)

Prva in do sedaj edina najdba v Sloveniji je z brega reke Sotle na Bizeljskem (sliki 2 in 5). Hrošč je dne 25. 6. 2003 priletel na 18 W UV luč okoli 22:30. ure ponoči. To vrsto hitro spregledamo zaradi majhnosti in podobnosti z vrstama *Acupalpus meridianus* (Linnaeus, 1767), ki je precej pogost na njivah in vrtovih, ter *Acupalpus brun-nipes* (Sturm, 1825), ki pa ga v Sloveniji še nismo našli. Kot kaže, je vrsta zelo krajevno razširjena in maloštevilna, omejena na vlažna območja agrarno obdelanih nižin.

Na tem mestu naj omenim še vrsto *Paratachys fulvicollis* Dejean, 1831, ki je bila ujeta skupaj z vrsto *Acupalpus suturalis* Dejean, 1829, in je prvi podatek za celinsko Slovenijo. Do sedaj je bila znana le s Primorske.

Scarites terricola Bonelli, 1813

Razširjena je v južni Evropi in Aziji do Japonske, v srednji Evropi je znana le z Nežiderskega jezera (Avstrija) in je tudi edina vrsta rodu *Scarites*, ki doseže srednjo Evropo (Freude et al., 1976). Za Slovenijo je to prvi podatek. Do sedaj smo vrsto našli samo v zalivu Polje v Ankaranu.

Prvič je bila najdena 3. 5. 2003 pod kosom lesa, kasneje pa še dva primerka, 8. 6. 2003 pod kamnom in 20. 6. 2003 pod velikim kosom zaščitne gume (sliki 3 in 5). Vse najdbe so omejene na majhno območje mokrišča neposredno za tanatocenozo školjk, le nekaj centimetrov nad bibavičnim pasom, ki pa ga ob visoki plimi zalije. Je izrazit halobiont.

Novejši podatki za vrsto *Scarites terricola* Bonelli 1813, so iz Italije, iz Padske nižine in Gradeža (Grado) (Magistretti, 1965).

Za Slovenijo obstaja več kot sto let star podatek za vrsto *Scarites laevigatus telonensis* Bonelli, 1813, vendar najdišče ni natančneje navedeno. Možnost, da je prišlo do napake pri determinaciji, ni izključena, ker sta si vrsti precej podobni. Najbližje Sloveniji so podatki z Doberdobskega jezera, kjer je vrsta pogosta.

Težavno bo vrsto v Sloveniji zaradi širitve Luke Koper ohraniti. Primeren življenjski prostor se zdi le še območje Sečoveljskih solin, kjer pa je do sedaj kljub vztrajnemu iskanju še nismo našli.

***Broscus cephalotes* Panzer, 1813**

Razširjena je po skoraj celotni Evropi; od južne Francije do zahodne Sibirije, od severa Evrope proti jugu do srednje Italije, Bosne, Romunije in Kavkaza. V Sloveniji sta bila do sedaj znana le dva podatka s prehoda iz 19. v 20. stoletje. Prvi podatek je z Mariborskega otoka (Peyer), drugi pa s Sorškega polja iz leta 1901 (Hafner, zbirka PMS).

Edini novejši podatek je iz doline reke Save Dolinke, blizu kraja Belca na Gorenjskem. Dne 23. 7. 2003 sta bila ujeta dva primerka med parjenjem, kar dokazuje, da najdba ni bila naključna. Kasneje, dne 29. 7. 2003 sta bili pod kamni ujeti še dve samici (sliki 4 in 5).

Najdišče ni značilen življenjski prostor te vrste, ki zahteva čiste, skoraj sterilne peščene sipine ob rekah ali jezerih (Freude et al., 1976). Ob Savi Dolinki pa je obala skalnata, pokrita z debelimi fluviofluvialnimi nanosi debelejšega kamenja. Zaplate drobnega peska so majhne in tanke. V droben pesek vrsta vrta okoli dvajset centimetrov globoke rove v obliki črke U, v katerih preživi dan, ponoči pa lovi manjše žuželke in njihove ličinke. Na najdišču ob Savi Dolinki se je vrsta verjetno prilagodila na drugačno podlago in izkorišča vrzeli med večjimi kamni. Razmnožuje se konec poletja ali jeseni in prezimi kot ličinka. Privlači jo luč.

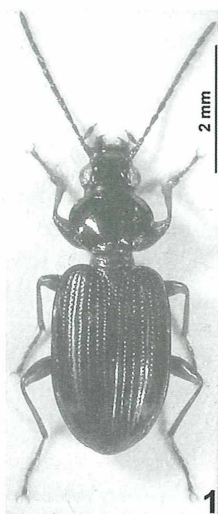
Vrsta je verjetno razdrobljeno in zelo krajevno razširjena, na kar lahko sklepamo iz maloštevilnih najdb. Vrsto smo iskali še na mnogih drugih krajih in v različnih življenjskih prostorih, vendar neuspešno.

Zahvala

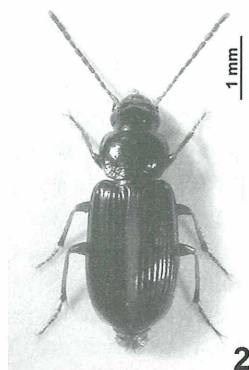
Zahvaljujem se Željku Predovniku, Juriju Reklju in Alu Vrezcu za družbo na številnih odpravah, Savu Brelihu za pomoč pri determinaciji, Tomiju Trilarju za izdelane fotografije ter kolegom biologom z Biotehniške fakultete, še posebej Tilenu Kontetu in Barbari Bric, za pomoč na študentskih raziskovalnih taborih.

Literatura

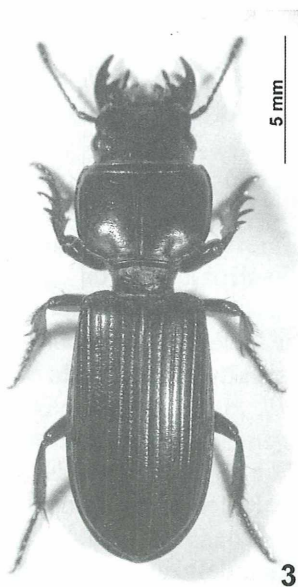
- Freude, H., Harde, K. W., Lohse, G. A., 1976:** Die Käfer Mitteleuropas. Band 2, Aephaga. 1-302, Krefeld.
- Magistretti M., 1965:** Fauna d'Italia, Coleoptera: Cicindelidae, Carabidae. 8: 179, Bologna.
- Reitter, E., 1908:** Fauna Germanica. Die Käfer des Deutschen Reiches, I: 1 – 248, Paskau.

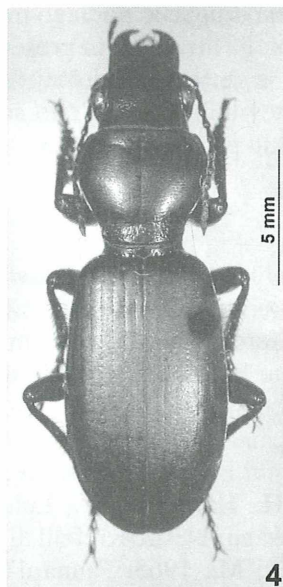
Sl. 1: *Bembidion iricolor* Bedel, 1879.
Slovenija, Sečoveljske soline, 20. 6.
2001, A. Kapla leg.

Sl. 2: *Acupalpus suturalis* Dejean, 1829.
Slovenija, Bizeljsko, 25. 6. 2003, A.
Kapla leg.

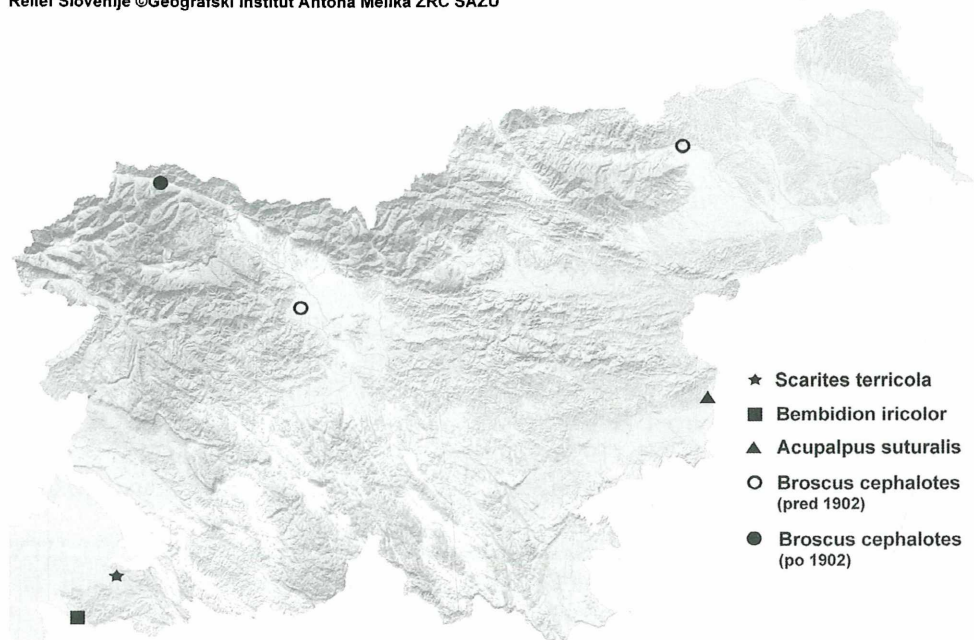

Sl. 3: *Scarites terricola* Bonelli, 1813.
Slovenija, Ankaran, Zaliv Polje, 3. 5.
2003, A. Kapla leg.

Sl. 4: *Broscus cephalotes* Panzer, 1813.
Slovenija, doline reke Save Dolinke,
Belca, 23. 7. 2003, A. Kapla leg.

Relief Slovenije ©Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU

Sl. 5: Najdišča novih vrst krešičev v slovenski favni.

Prejeto / Received: 3. 10. 2003